

๓.๘ โครงการวิจัยขั้วโลกตามพระราชดำริฯ

(ผู้ถวายรายงาน : นายไพรัช รัชชพงษ์ และนางสาวสุชนา ชวนิชย์)

๑. ความเป็นมา

๑.๑ แอนตาร์กติกา

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนทวีปแอนตาร์กติกา เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๖ ทรงเป็นคนไทยคนแรกที่เดินทางไปยังทวีปแอนตาร์กติกา ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือ “แอนตาร์กติกา : หนาวหน้าร้อน” ซึ่งเป็นการบันทึกการเดินทางเยือนประเทศนอร์เวย์และทวีปแอนตาร์กติกา หรือขั้วโลกใต้ ที่ทรงขนานนามว่า “การผจญภัยครั้งยิ่งใหญ่ของข้าพเจ้า” ด้วย

ก่อนดำเนินโครงการวิจัยขั้วโลกใต้ตามพระราชดำริฯ มีนักวิทยาศาสตร์จากประเทศไทย ได้แก่ ศ.ดร.วรมน วิทยาภรณ์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นคนไทยคนที่ ๒ ที่เดินทางไปทวีปแอนตาร์กติกา ในปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘ ศ. ดร.สุชนา ชวนิชย์ จากจุฬาฯ เป็นคนไทยคนที่ ๓ ที่เดินทางไปทวีปแอนตาร์กติกา ในปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓

แอนตาร์กติกา เป็นทวีปที่อยู่ล้อมรอบขั้วโลกใต้ ครอบคลุมพื้นที่ราว ๕ ล้านตารางไมล์ ได้เส้นแวง ๖๐ องศาได้ พื้นที่เกือบทั้งหมดปกคลุมด้วยน้ำแข็งตลอดปี และเคยมี ๗ ประเทศ อ้างสิทธิ์ประมาณ ๓/๔ เนื้อทวีปนี้ หลังการลงนามใน “สนธิสัญญาแอนตาร์กติกา” ค.ศ. ๑๙๕๙ การอ้างสิทธิ์นี้ได้ถูกตั้งไว้ในทำนองว่า ห้ามปฏิเสธ (deny) การเข้าถึงดินแดนใต้เส้นรุ้งที่ 66° 33' ใต้ และห้ามมิให้มีกิจกรรมทางทหารใด ๆ ในเขตดังกล่าว

สถานการณ์แอนตาร์กติกาปัจจุบัน ปี ค.ศ. ๒๐๒๔ พบ Ozone hole ที่ทวีปแอนตาร์กติกา มีขนาดเล็กลงเป็นอันดับที่ ๗ เมื่อเทียบกับ ๓๐ ปี ที่ผ่านมาราว Ozone hole ใช้วิธีการปล่อยบอลลู่นที่ติดเครื่องมือตรวจวัดคุณภาพอากาศขึ้นไปบนชั้นบรรยากาศ วันละ ๒ ครั้ง พบว่า ในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา การรณรงค์ลดการปล่อยก๊าซ CO₂ และก๊าซ CFC ได้ผล นั่นคือ ก๊าซ CO₂ และก๊าซ CFC เมื่อถูกปล่อยไปในชั้นบรรยากาศ ทำให้ชั้นโอโซนในชั้นบรรยากาศลดลง

๑.๒ อาร์กติก

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยือนหมู่เกาะสวาลบาร์ด ซึ่งตั้งอยู่ที่เส้นละติจูด ๗๘ องศาเหนือ ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๖ โดยเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรคลังเก็บเมล็ดพันธุ์พืช พิพิธภัณฑ์สวาลบาร์ดและศูนย์วิทยาศาสตร์สวาลบาร์ดที่เมืองลองเยียร์บีเยิน (Longyearbyen) และมหาวิทยาลัยศูนย์สวาลบาร์ด (UNIS : University Center of Svalbard) นอกจากนี้ยังเสด็จเยือนนิอัลลีซุนด์ (Ny-Ålesund) สถาบันวิจัยขั้วโลกแห่งนอร์เวย์ (NP I: Norwegian Polar Institute) และเมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับยังกรุงออสโล ทรงเข้าเฝ้าฯ กษัตริย์ฮาราลด์แห่งนอร์เวย์

อาร์กติก หมายถึง บางส่วนของอลาสกา (สหรัฐอเมริกา) แคนาดา ฟินแลนด์ กรีนแลนด์ (เดนมาร์ก) ไอซ์แลนด์ นอร์เวย์ รัสเซีย และสวีเดน นักวิทยาศาสตร์ให้นิยามที่ต่างกันไปของอาร์กติกว่า

- บริเวณที่อยู่เหนือเส้นละติจูด 66° 33' เหนือ
- บริเวณเหนือ เส้นต้นไม้อาร์กติก (arctic tree line) ซึ่งภูมิทัศน์เป็นน้ำแข็งมีต้นไม้เตี้ย และไลเคน
- บริเวณซึ่งอุณหภูมิกลางวันในฤดูร้อนเฉลี่ยไม่เกิน ๑๐ องศาเซลเซียส หรือ ๕๐ องศาฟาเรนไฮต์

(<https://nsidc.org/cryosphere/arctic-meteorology/arctic.html>)

สถานการณ์อาร์กติกปัจจุบัน ในปีที่ผ่านมา พบน้ำแข็งที่ขั้วโลกเหนือลดลงต่ำสุดกว่าทุกปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ยังพบว่าช่วงฤดูร้อน น้ำแข็งมีการละลายที่เร็วขึ้นกว่าปกติสาเหตุที่ทำให้ น้ำแข็งละลายเร็วขึ้นและมากขึ้นคือ การที่อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น

๑.๓ โครงการวิจัยขั้วโลกตามพระราชดำริฯ

เป็นโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงพระราชดำริให้นักวิจัยไทยเข้าร่วมการศึกษาวิจัยวิทยาศาสตร์ขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้ เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ขั้วโลกของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยดำเนินงานตามบันทึกความเข้าใจเรื่องความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ขั้วโลกระหว่างสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติกับหน่วยงานขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้ของจีน (Chinese Arctic and Antarctic Administration : CAA) และบันทึกความเข้าใจเรื่องความร่วมมือด้านการวิจัยขั้วโลกระหว่างหน่วยงานไทย จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และสถาบันวิจัยดาราศาสตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) กับสถาบันวิจัยขั้วโลกแห่งจีน (Polar Research Institute of China : PRIC) ด้วยวัตถุประสงค์หลัก เพื่อสร้างความร่วมมือในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขั้วโลกในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเตรียมการ รองรับสภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยที่ผ่านมา มีนักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยของประเทศไทยเดินทางไปศึกษาและทำวิจัยในขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้

๑.๔ นักวิชาการที่เดินทางไปขั้วโลกเพื่อการศึกษา/วิจัย

นับตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ - ๒๕๖๖ มีนักวิทยาศาสตร์/นักวิจัย/นักวิชาการของไทย เดินทางไปศึกษาและทำวิจัยในพื้นที่ขั้วโลก จำนวน ๒๐ พระองค์/คน ดังนี้

ลำดับ	พระนามและรายนาม	เดือน ปี (พ.ศ.)	สถานที่	หมายเหตุ
ก่อนมีโครงการวิจัยขั้วโลกตามพระราชดำริฯ (รวม ๑ พระองค์ ๒ คน)				
๑	สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	พ.ย. ๓๖	- ประทับ ณ สกอตต์เบส (Scott Base) ของนิวซีแลนด์ - เสด็จฯ เยี่ยมสถานีวิจัยแม็คเมอร์โด (McMurdo Station) ของสหรัฐอเมริกา	
๒	ศ.ดร. วรณพ วัยกาญจน์ (Marine Biology)	พ.ย. ๔๗	สถานีวิจัยไซวาระ (Syowa Station) ญี่ปุ่น	NIPR: National Institute of Polar Research คณะสำรวจ JARE-46
๓	ศ.ดร. สุชนา ชวนิชย์ (Marine Biology)	พ.ย. ๕๒	สถานีวิจัยไซวาระ (Syowa Station) ญี่ปุ่น	NIPR คณะสำรวจ JARE-51
หลังมีโครงการวิจัยขั้วโลกตามพระราชดำริฯ (รวม ๑๗ คน)				
๔ (๒ คน)	ศ.ดร. สุชนา ชวนิชย์ (Marine Biology) รศ.ดร. อรุณทัย ภิญญาคง (Microbiology)	ม.ค. ๕๗	สถานีวิจัยเกรทวอลล์ (Great Wall Station) จีน	คณะสำรวจ CHINARE-30

ลำดับ	พระนามและรายนาม	เดือน ปี (พ.ศ.)	สถานที่	หมายเหตุ
๕	ผศ.ดร. อนุกุล บูรณประทีปรัตน์ (Physical Oceanography)	ม.ค. ๕๘	เรือ Xuelong และ สถานีวิจัยจงซาน (Zhong Zhan Station) จีน	คณะสำรวจ CHINARE-31
๖ (๒ คน)	ศ.ดร. ศิวซ์ พงษ์เพ็ญจันทร์ (Pollution) ดร. ปฐพร เกื้อนุ้ย (Marine Biology)	ม.ค. ๕๙	สถานีวิจัยเกรทวอลล์ (Great Wall Station) จีน	คณะสำรวจ CHINARE-32
๗	อ.ดร.ประหยัด นันทศิลป์ (Geology)	พ.ย. ๕๙	สถานีวิจัยไซว่วะ (Syowa Station) ญี่ปุ่น	คณะสำรวจ JARE-58
๘ (๒ คน)	รศ.ดร. ฐาสินีย์ เจริญฤทธิรัตน์ (Geology) ศ.ดร. พิษณุพงศ์ กาญจนพยนต์ (Geology)	ม.ค. ๖๐	สถานีวิจัยเกรทวอลล์ (Great Wall Station) จีน	คณะสำรวจ CHINARE-33
๙	น.ส. พรธิภา เลือดนักรบ (Fishery)	ธ.ค. ๖๐	ในน่านน้ำเขตทวีปแอนตาร์กติกา	เรือสำรวจ R/V Unitaka Maru ของ ญี่ปุ่น
๑๐ (๒ คน)	ดร. ชีทต เจริญกาลัญญูตา (Geodesy) พ.ท. ผศ.ดร. กิตติภาพ พรหมดี (Geodesy)	ม.ค. ๖๑	สถานีวิจัยเกรทวอลล์ (Great Wall Station) จีน	คณะสำรวจ CHINARE-34
๑๑	นายพงษ์พิจิตร ชวนรักษาสัตย์	ต.ค. ๖๒	เรือ Xuelong และ สถานีวิจัยจงซาน (Zhong Zhan Station) จีน	คณะสำรวจ CHINARE-36
๑๒	ดร. ปัทม์ วงษ์ปาน	พ.ย. ๖๒	สถานีวิจัยไซว่วะ (Syowa Station) ญี่ปุ่น	คณะสำรวจ JARE-61
๑๓ (๒ คน)	ผศ. ดร. สุจारी บุรีกุล นายอานุกาพ พานิชผล	ก.ค. ๖๖	เรือสำรวจ RV Xuelong 2	สถาบันวิจัยข้าวโลกแห่ง จีน (PRIC)
๑๔ (๒ คน)	สพ.ญ.ดร. คมเคี้ยว พิณพิมาย รศ.ดร. ภาศิชา ไชยแก้ว	ม.ค. ๖๗	สถานีวิจัยเกรทวอลล์ (Great Wall Station) จีน	คณะสำรวจ CHINARE-40
๑๕ (๒ คน)	ผศ. ดร. สุจारी บุรีกุล นายนิพัทธ์ ปิ่นประดับ	ม.ค. ๖๘	สถานีวิจัยเกรทวอลล์ (Great Wall Station) จีน	คณะสำรวจ CHINARE-41

๒. ผลการดำเนินงานปี ๒๕๖๗

๒.๑ ประเทศไทยร่วมกับจีน เป็นเจ้าภาพการประชุมสามัญประจำปี AFoPS Annual General Meeting 2024

Asian Forum for Polar Sciences (AFoPS) เป็นองค์กรเอกชน หรือเอ็นจีโอ (NGO) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๔ เพื่อสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ขั้วโลกระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย ปัจจุบัน (ค.ศ. ๒๐๒๒) AFoPS ประกอบด้วยประเทศสมาชิก ๖ ประเทศ ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ อินเดีย มาเลเซีย และ ไทย โดยมีประเทศสังเกตการณ์ ๔ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา และเวียดนาม ในปี ค.ศ. ๒๐๒๔ เป็นปีครบรอบ ๒๐ ปีแห่งการสถาปนา AFoPS

ปัจจุบัน ประเทศประธาน (Chair Country) ของ AFoPS คือ ประเทศไทย และ ศ.ดร.ไพรัช รัชชพงษ์ ประธานโครงการขั้วโลกตามพระราชดำริฯ ทำหน้าที่ประธาน AFoPS มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๒ ปี (ค.ศ. ๒๐๒๓-๒๐๒๔) ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสามัญประจำปี AFoPS AGM 2024 ระหว่างวันที่ ๒๗ - ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ ที่ Shanghai Jiaotong University มีประเทศสมาชิกเข้าร่วมประชุมประกอบด้วย จีน ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย และไทย

- ในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๗ ก่อนการประชุม สถาบันวิจัยขั้วโลกแห่งจีน เชิญผู้เข้าร่วมประชุมเข้าเยี่ยมชมเรือสำรวจขั้วโลก R/V Xuelong 2 ซึ่งมีกำหนดเดินทางไปแอนตาร์กติกในวันรุ่งขึ้น สำหรับวันที่ ๒๘ และ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗ เป็นการรายงานผลการดำเนินงานของแต่ละประเทศ (National reports) พร้อมแผนการดำเนินงานในฤดูกาลถัดไป โดยในการประชุมปี ๒๕๖๗ AFoPS เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยขั้วโลกของประเทศออสเตรเลีย นอร์เวย์ และตุรกี เข้าร่วมประชุมด้วย และในงานยังได้มีการจัดงานครบรอบ ๒๐ ปีของ AFoPS ด้วย
- ประเทศไทย โดย ศ.ดร. สุชนา ชวนิชย์ เป็นผู้รายงานเกี่ยวกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นรอบปีของประเทศ

สรุปผลการประชุม

- ที่ประชุมมีมติเห็นชอบและแต่งตั้งให้ประเทศจีนทำหน้าที่เป็น AFoPS Secretariat office ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๒๕ เป็นเวลา ๖ ปี
- ที่ประชุมมีมติเห็นชอบและแต่งตั้งให้ประเทศอินเดียทำหน้าที่เป็นประธาน AFoPS ตั้งแต่ มกราคม ๒๐๒๕ - ธันวาคม ๒๐๒๖ ต่อจากประเทศไทยซึ่งสิ้นสุดเดือนธันวาคม ๒๐๒๔)
- การเข้าร่วมประชุมนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับขั้วโลก เสนอให้ผู้แทน AFoPS เข้าร่วมเพื่อเป็นการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านวิทยาศาสตร์ขั้วโลกในภูมิภาคเอเชียของ AFoPS ให้ภูมิภาคอื่นรับทราบ
- ประเทศสมาชิก AFoPS ควรให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันมากขึ้นในด้านการวิจัย และการจัดอบรมต่างๆ
- การประชุม AFoPS ครั้งต่อไป (วิสามัญ) กำหนดขึ้นในการประชุม Arctic Science Summit Week (ASSW) ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประมาณเดือนมีนาคม ๒๕๖๘
- วางแผนการประชุม AFoPS สามัญประจำปี (AGM) กำหนดในเดือนตุลาคม ๒๕๖๘ ณ ประเทศอินเดีย

๒.๒ นักวิจัยไทยที่ร่วมเดินทางเพื่อทำวิจัย ปี ๒๕๖๗ - ๒๕๖๘

๒.๒.๑ นักวิจัยไทยที่ร่วมเดินทางเพื่อทำวิจัยกับคณะสำรวจแอนตาร์กติกแห่งจีน ครั้งที่ ๔๑ (CHINARE-41: 41th Chinese Arctic Research Expedition, 2024 - 2025)

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชวโรกาสให้นักวิจัยที่จะร่วมเดินทางไปสำรวจขั้วโลก กับคณะสำรวจของจีน ในปี ๒๕๖๕ (CHINARE 41) คือ ผศ.ดร.สุจารี บุรีกุล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายนิพัทธ์ ปิ่นประดับ มหาวิทยาลัยบูรพา และศ.ดร.สุชนา ชวนิชย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เข้าเฝ้าฯ

เพื่อกราบบังคมทูลลาและขอพระราชทานพร เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๘ ณ วังสระปทุม เพื่อเดินทางไปทำวิจัยร่วมกับคณะสำรวจทวีปแอนตาร์กติกแห่งจีน ครั้งที่ ๔๑ ที่ Greatwall Station กำหนดการเดินทางในวันที่ ๒๕ มกราคม ถึง ๔ มีนาคม ๒๕๖๘

นอกจากนี้ สถาบันวิจัยข้าวโลกแห่งจีนอนุญาตเพิ่มเติมให้ช่างภาพนายภคินัย ยิ้มเจริญ ร่วมเดินทางไปจัดทำบันทึกภาพการปฏิบัติงานวิจัยของนักวิจัยไทย เนื่องในโอกาสปีมหามงคล ครบรอบพระชนมายุ ๗๐ พรรษา สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ พร้อมกับเป็นปีครบรอบความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน ๕๐ ปี ทำให้ครั้งนี้ มีคนไทยร่วมเดินทางทั้งหมด ๔ คน

การเดินทางของ ศ.ดร.สุชนา และ นายภคินัย ได้รับงบประมาณสนับสนุนส่วนหนึ่งจาก บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท เจ.เอส.ที. เซอร์วิส เซส จำกัด (มหาชน) และ บริษัท สำรวจิว อีเตอร์เทค จำกัด

๒.๒.๒ ผลงานวิจัยและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ข้าวโลก

- [๑] จัดนิทรรศการ “ต้องรอด ในดินแดนสุดขั้ว” งานมหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๖๗ วันที่ ๑๖-๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๗
- [๒] จัดสัมมนาร่วมกับ Polar Research Institute of China เรื่อง “Overview of Chinese Antarctic Expedition and Ecological Long-Term Observation System in the Fildes Region” วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๗ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีผู้สนใจเข้าร่วมจำนวนประมาณ ๑๐๐ คน
- [๓] นักวิจัยไปไทย ได้แก่ ศ.ดร. สุชนา ขวณิชย์ ศ.ดร. วรณพ วิทยาญจน์ และ รศ.ดร. อรุทัย ภิญญาคง มีการตีพิมพ์บทความร่วมกับนักวิทยาศาสตร์จีนเรื่องจุลินทรีย์ที่พบในแอนตาร์กติก หัวข้อ Pseudomonas and seudarthrobacter are the key players in synergistic phenanthrene biodegradation at low temperatures ในวารสาร Science Report

๒.๓ นักศึกษาที่ได้รับทุนรัฐบาลที่จัดสรรให้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ทุนบุคคลทั่วไประดับปริญญาโท - เอก) ตามความต้องการของกระทรวง กรม หรือหน่วยงานของรัฐ ประจำปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๒

นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นปีแรกๆที่เริ่มมีการจัดสรรทุนรัฐบาล ให้ไปศึกษาระดับปริญญาโท-ปริญญาเอก ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับงานข้าวโลก มีผู้ได้รับทุนแล้วจำนวน ๙ คน สละสิทธิ์ ๑ คน (กำลังศึกษาอยู่ ๘ คน) โดยในปี ๒๕๖๖ มีผู้ที่ได้รับทุนเดินทางไปศึกษา ๒ คน ศึกษา ณ ประเทศออสเตรเลียและเนเธอร์แลนด์ รายละเอียดดังนี้

ลำดับ	ชื่อ	ต้นสังกัดทุน	สาขาที่ศึกษา/ระดับ	มหาวิทยาลัยที่ไปศึกษา/ สถานะปัจจุบัน	เดินทาง
ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ (ผู้ได้รับทุนจำนวน ๓ คน สละสิทธิ์ ๑ คน)					
๑	นายสุภัทรชัย ศักดิ์สกุลไกร	สวทช.	การจัดการมลพิษทาง อากาศ/ระดับปริญญาเอก	University of Birmingham ประเทศ อังกฤษ/สำเร็จการศึกษา ปริญญาเอก (Ph.D. in Atmospheric Science & Air Pollution) และอยู่ระหว่างการปรับแก้ ไขวิทยานิพนธ์	เดินทางเมื่อ ๑๖ ก.ย. ๖๐

ลำดับ	ชื่อ	ต้นสังกัดทุน	สาขาที่ศึกษา/ระดับ	มหาวิทยาลัยที่ไปศึกษา/ สถานะปัจจุบัน	เดินทาง
๒	นางสาวชนิตนาฎ มหากันธา	มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์	การจัดการภัยพิบัติด้าน แผ่นดินไหว	อยู่ระหว่างการศึกษาต่อ ปริญญาเอกที่ AIT (Ph.D. in Ocean and Climate Physics) และคาดว่าจะ สำเร็จการศึกษาในปี ๒๕๖๘	เดินทางเมื่อ ๑๕ พ.ย. ๖๐
ปีงบประมาณ ๒๕๖๐					
๑	นางสาวพิภทรา แซ่ชิน	จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	สมุทรศาสตร์ฟิสิกส์เขต อาร์กติก (Arctic Physical Oceanography)	University of Oslo ประเทศนอร์เวย์ ขอยุติ การศึกษาเมื่อ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ แล้ว (อยู่ระหว่าง กระบวนการขอยุติการเป็น นักเรียนทุน) /ปัจจุบันเป็น ผู้ช่วยนักวิจัยที่ Norwegian Institute for Water Research, Oceanographic Section	เดินทางเมื่อ ๒ ส.ค.๖๒
ปีงบประมาณ ๒๕๖๑					
๑	นายชนกันต์ บุญนาวา	จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	Master Program in Earth Science	University of Bergen, ประเทศนอร์เวย์ /อยู่ ระหว่างการศึกษาต่อ ปริญญาเอกที่ University of Bergen, NOR (Ph.D. in Earth Science) และคาดว่าจะสำเร็จ การศึกษาในปี ๒๕๖๘	เดินทางเมื่อ ๑ ส.ค.๖๒
๒	นางสาวพิมพ์นารา เรียงจันทร์	จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	Master Program in Marine and Antarctic Research	University of Tasmania, ประเทศออสเตรเลีย/อยู่ ระหว่างการศึกษาต่อ ปริญญาเอกที่ University of Tasmania, AUS (Ph.D. in Marine and Antarctic Research) และคาดว่าจะสำเร็จ การศึกษาในปี ๒๕๖๘	เดินทางเมื่อ ๑๔ ก.พ. ๖๓

ลำดับ	ชื่อ	ต้นสังกัดทุน	สาขาที่ศึกษา/ระดับ	มหาวิทยาลัยที่ไปศึกษา/ สถานะปัจจุบัน	เดินทาง
๓	นางสาวพรรณน ศรี พูนพันธ์	มหาวิทยาลัยบูรพา	Master Program in Ocean & Climate Physics	University of Hamburg, GER/(อยู่ระหว่าง กระบวนการขอยุติการเป็น นักเรียนทุน) ปัจจุบันทำงาน ออกแบบแผงผัง Wind Farm บริษัท Pavana GmbH ประเทศเยอรมนี	เดินทางเมื่อ ต.ค. ๖๓
ปีงบประมาณ ๒๕๖๒					
๑	นางสาวมนัชนก เพชรดวงจันทร์	จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	Master of Marine and Antarctic Science สาขา Governance and Policy	University of Tasmania, AUS/อยู่ระหว่างการการศึกษา ต่อปริญญาโทที่ University of Tasmania, AUS (M.Sc. in Marine and Antarctic Research) และคาดว่าจะ สำเร็จการศึกษาปริญญาโท ปี ๒๕๖๗ และต่อปริญญา เอกในปีเดียวกัน	เดินทางเมื่อ ก.ค. ๖๕
๒	นางสาวเมธิรา ศรี วิชัย	จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	M.Sc. Program in Earth Science	Utrecht University, NET/ อยู่ระหว่างการการศึกษาต่อ ปริญญาโทที่ Utrecht University, NET (M.Sc. in Earth Science) และคาดว่าจะ สำเร็จการศึกษาปริญญา โท ปี ๒๕๖๗ และต่อ ปริญญาเอกในปีเดียวกัน	เดินทางเมื่อ ส.ค. ๖๕

๒.๔ ตัวอย่างกิจกรรมของนักเรียนทุนระดับปริญญาเอก หรือ โท/เอก ด้านวิทยาศาสตร์ทั่วโลก

๑. นาย ชนกันต์ บุญนาวา

- มีบทความ Hydrotermiske fluider: Fra jordens dyp til livets opprinnelse? หรือ Hydrothermal fluids: from depth to the origin of life? ตีพิมพ์ในวารสาร Naturen ซึ่งเป็นวารสารเชิงวิทยาศาสตร์สำหรับประชาชนทั่วไปที่เก่าแก่ที่สุดของนอร์เวย์ (University of Bergen) ได้รับรางวัล "The Fægri Memorial Award for Popular Science Communication 2023" ประเภท นักศึกษา

๒. นางสาว พิมพ์นารา เรืองจันทร์

- ได้รับทุนวิจัย pteropod ระยะสั้นที่ Naturalis Biodiversity Centre, Netherlands
- อยู่ระหว่างการเตรียมตัวอย่าง และเริ่มวิเคราะห์ตัวอย่างสำหรับงานบทสุดท้าย

- มีกำหนดการลงเรือ new Australia icebreaker R/V Nuyina ไปศึกษา ณ ทวีปแอนตาร์กติกา ปลายเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘

๓. นางสาว มนัสชนก เพชรดวงจันทร์

- จบปริญญาโทจาก University of Tasmania, Australia เดือนสิงหาคม ๒๕๖๗
- ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง Ecosystems based approach management and conservation, including rational use of Antarctic marine living resources
- รอผลศึกษาต่อ ปริญญาเอก ณ School of Biological Sciences, Monash University

๔. นางสาว เมธิรา ศรีวิชัย

- จบปริญญาโทจาก Utrecht University, Netherlands เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๖๗
- อยู่ระหว่างทำวิทยานิพนธ์เรื่อง Antarctic millennial scale cryosphere variability to mid-miocene warmth from surface ocean condition in the Ross Sea
- รอผลศึกษาต่อปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยเดม (Utrecht University)
- เสนองงานวิจัยเรื่อง Antarctic ocean and cryosphere variability during warm climates: lessons from the Miocene Climate Optimum

๒.๕ แผนงานปี ๒๕๖๘

๒.๕.๑. การแวะเยือนประเทศไทยของเรือตัดน้ำแข็ง R/V Xuelong 2 เพื่อร่วมเทอดพระเกียรติในโอกาสที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ ๗๐ พรรษา และในวาระครบรอบ ๕๐ ปี ของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-จีน R/V Xuelong 2 เป็นเรือตัดน้ำแข็งลำแรกที่สร้างขึ้นภายในประเทศจีน เดินทางปฏิบัติงานครั้งแรกเมื่อ ปี ค.ศ. ๒๐๑๙ สามารถรองรับลูกเรือและนักวิจัย ๑๐๑ คน มีประสิทธิภาพการตัดน้ำแข็ง ๑-๑.๕ เมตร ที่ความเร็ว ๒-๓ น็อต ภายในเรือมีอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ที่ล้ำสมัย พร้อมเครื่องมืออำนวยความสะดวกเพื่อการวิจัยในเขตขั้วโลก อาทิ เครื่องวัดเสียงสะท้อนหลายลำแสง เครื่องวัดโปรไฟล์ใต้ทะเลและพื้นท้องทะเล อุปกรณ์ธรณีวิทยาทางทะเลและธรณีฟิสิกส์ ระบบสังเกตการณ์บรรยากาศ ยานพาหนะที่ควบคุมจากระยะไกล (ROV) ยานพาหนะใต้น้ำอัตโนมัติ (AUV) และระบบเรดาร์น้ำแข็ง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีห้องปฏิบัติการด้านชีววิทยา เคมี และฟิสิกส์ สำหรับงานวิเคราะห์บนเรือ ทำให้ทำการวิจัยครอบคลุมทุกสาขาที่เกี่ยวข้อง ในปี ๒๕๖๘ มีกำหนดเดินทางมายังประเทศไทย เพื่อร่วมเทอดพระเกียรติในโอกาสที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุครบ ๗๐ พรรษา และในวาระครบรอบ ๕๐ ปี ของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-จีน

๒.๕.๒. Research show by Naturalist ๒๐๒๕ “Miracle of Polar: มหัศจรรย์ขั้วโลก”

มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริฯ ร่วมกับ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.) ดำเนินโครงการ ภายใต้แนว “Miracle of Polar : มหัศจรรย์ขั้วโลก” เพื่อเฉลิมพระเกียรติ ๗๐ พรรษา ปี ๒๕๖๘ จัดทุกวันเสาร์ที่ ๓ ของทุกเดือนตลอดปี ๒๕๖๘ (รวม ๑๒ เรื่อง) โดยเป็นการเล่าเรื่องราวและสอดแทรกกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนและผู้สนใจเข้าใจถึงบทบาทของนักวิทยาศาสตร์ไทยที่ไปศึกษาวิจัยในพื้นที่ขั้วโลก รู้จักความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตขั้วโลก ได้รับการกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกในคุณค่าของขั้วโลกแม้จะอยู่ห่างไกลจากไทย

๔. สรุป

- สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยือนทวีปแอนตาร์กติกา (ขั้วโลกใต้)
ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๖ ทรงเป็นคนไทยคนแรกๆ ที่เดินทางไปยังทวีปแอนตาร์กติกา จากนั้น จึงเสด็จอาร์กติก (ขั้วโลกเหนือ) โดยเสด็จเยือนหมู่เกาะสวาบาร์ด (Svalbard) ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๖
- ปี ค.ศ. ๒๐๒๔ พบ Ozone hole ที่แอนตาร์กติกา มีขนาดเล็กลงเป็นอันดับที่ ๗ เมื่อเทียบกับช่วง ๓๐ กว่าปีที่ผ่านมา (ค.ศ. ๑๙๗๙-๒๐๒๔) แสดงให้เห็นว่า ช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา การรณรงค์ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซ CFC ได้ผล

- พบน้ำแข็งที่ขั้วโลกเหนือลดลงต่ำสุดกว่าทุกปีที่ผ่านมา นอกจากนั้น ยังพบว่าช่วงฤดูร้อน น้ำแข็งมีการละลายที่เร็วขึ้นกว่าปกติ สาเหตุที่ทำให้น้ำแข็งละลายเร็วขึ้นและมากขึ้นคือการที่อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น
- ประเทศไทยเป็นประธานของ AFoPS ประจำปี ค.ศ. ๒๐๒๓-๒๐๒๔ ปัจจุบัน มีมติเห็นชอบและแต่งตั้งให้ประเทศจีนทำหน้าที่เป็น AFoPS Secretariat office ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๒๕ เป็นเวลา ๖ ปี และแต่งตั้งให้ประเทศอินเดียทำหน้าที่เป็น ประธาน AFoPS ตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๒๕-๒๐๒๖ ต่อจากประเทศไทย
- ภายใต้ความร่วมมือกับประเทศจีนอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยส่งนักวิจัย ๒ คน เดินทางไปแอนตาร์กติก ร่วมกับคณะสำรวจแอนตาร์กติกแห่งจีน ครั้งที่ ๔๐ ในปี ๒๕๖๗
- และในปี ๒๕๖๘ ประเทศไทยส่งนักวิจัย ๒ คน เดินทางไปแอนตาร์กติก ร่วมกับคณะสำรวจแอนตาร์กติกแห่งจีน ครั้งที่ ๔๑ ระหว่างวันที่ ๒๙ มกราคม ถึง ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘
- ปัจจุบันมีนักเรียนทุนปริญญาเอก และ ปริญญาโท/เอก ตามความต้องการของ กระทรวง กรม หรือหน่วยงานของรัฐ ภายใต้โครงการวิจัยขั้วโลกตามพระราชดำริตั้งแต่ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๒ รวมทั้งสิ้น ๘ คน สำเร็จการศึกษาปริญญาเอก ๑ คน สำเร็จการศึกษาปริญญาโท ๖ คน และอยู่ระหว่างการศึกษาระดับปริญญาเอก ๓ คน และอยู่ระหว่างการรอการตอบรับจากมหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาต่อปริญญาเอก อีก ๒ คน
- คณะนักวิจัย ได้ทำการเผยแพร่ความรู้ รวมถึงสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ขั้วโลก ให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป มีทั้งผ่านการสัมมนา การสอน หรืออื่นๆ ทั้งในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา รวมถึงมีการจัดทำเอกสารเผยแพร่ต่างๆ ในปี ๒๕๖๘ มูลนิธิฯ ร่วมกับ อพวช. และนักวิจัยขั้วโลก ดำเนินโครงการ Research Show by Naturalist 2025 ภายใต้ธีม “Miracle of Polar : มหัศจรรย์ขั้วโลก” เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๗๐ พรรษา ในปี ๒๕๖๘

๕. ประเด็นเสนอต่อที่ประชุม

เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานปี ๒๕๖๗ และเห็นชอบแผนการดำเนินงานและงบประมาณปี ๒๕๖๘ ในส่วนของมูลนิธิฯ เป็นจำนวนเงิน ๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท
